

Seymour Hersh: Kissinger, ja a lži majstra

- CZ24 News | 9. prosince 2023

USA: Z New York Times som odišiel v roku 1979, po mnohých dobrých a nie veľmi dobrých časoch, aby som napísal knihu *The Price of Power* (Cena moci) o Henrym Kissingerovi a jeho rokoch, keď bol manipulujúcim a pretvárajúcim poradcom pre národnú bezpečnosť a ministrom zahraničných vecí.

Urobil som rozhovory s nie menej ako tisíckou úradníkov vrátane desiatok tých, ktorí pre Henryho pracovali, ako ho všetci poznali, a 698-stranová kniha vyšla v roku 1983. Bola úspešná z hľadiska predaja, publicity a viedla k ročným prejavom na vysokých školách a univerzitách po celej Amerike. Kniha však len málo prispela k tomu, aby sa zmenšil intenzívny milostný vzťah mainstreamovej tlače ku všetkému, čo sa týka Henryho.

Nekrológy, ktoré nasledovali po jeho smrti minulý týždeň, boli rovnako pochvalné, ako keď klamal a manipuloval, aby sa preslávil, keď bol vo funkcii. Skutočnosť je taká, že jeho úloha pri odpútaní Ruska a Číny od podpory Severného Vietnamu v čase vrcholiacej hroznej vojny bola často preceňovaná. Bol sprostredkovateľom diplomatických skutočností, ktoré pôvodne vyhlásil prezident Richard Nixon, ktorého verejná nemotornosť maskovala bystrý postreh o ochote veľmocí zradiť aj najbližších spojencov. (Ak chcete hlbšie nahliadnuť do smtrelných Nixonových a Kissingerových intríg, zabudnite na moju knihu. Gary Bass, profesor na Princetone a bývalý reportér časopisu *Economist*, vydal v roku 2013 *Krvavý telegram*, podrobný opis masového vraždenia, ktoré Nixon a Kissinger umožnili v roku 1971 vo vtedajšom Východnom Pakistane, pričom medzinárodné médiá to spomenuli len okrajovo).

Môj tanec s Kissingerom sa začal až začiatkom roka 1972, keď ma Abe Rosenthal, výkonný redaktor Times, požiadal, aby som sa pripojil k zamestnancom novín vo Washingtone a písal o vojne vo Vietname, čo som ako investigatívny reportér aj chcel, no s podmienkou, že si musím byť sakramentsky istý, že mám pravdu. V tom čase som už vyhral veľa cien vrátane Pulitzerovej za reportáž o masakre v My Lai vo Vietname a vydal dve knihy, čo mi stačilo na to, aby som získal prácu na najlepšom mieste na svete pre spisovateľa: ako reportér časopisu *New Yorker*. Rosenthalova ponuka a moja nenávisť k vojne ma však viedli k tomu, že som z časopisu odišiel do denného zhonu novín.

Keď som na jar 1972 prišiel do washingtonskej redakcie, môj stôl bol priamo oproti hlavnému reportérovi novín pre zahraničnú politiku, skúsenému novinárovi, ktorý bol majstrom v písaní ucelených článkov na titulnú stranu do termínu uzávierky. Dozvedel som sa, že okolo piatej hodiny popoludní v dňoch, keď bolo treba napísať články o vojne alebo odzbrojení – Kissingerovom kormidle -, sekretárka šéfa kancelárie povedala môjmu kolegovi, že “Henry” telefonuje so šéfom kancelárie a čoskoro zavolá aj jemu. Kolega si horúčkovo robil poznámky a potom pripravil súvislý článok, ktorý odrážal to, čo mu bolo povedané, a ktorý sa vždy stal hlavným článkom v novinách na druhý deň ráno. Po týždni alebo dvoch pozorovaní som sa reportéra opýtal, či si niekedy overil, čo mu Kissinger povedal – ukázalo sa, že články nikdy neuvádzali Kissingera menovite, ale citovali vysokých predstaviteľov Nixonovej administratívy -, zavolať a poradiť sa o pozadí s Williamom Rogersom, ministrom zahraničných vecí, alebo Melvinom Lairdom, ministrom obrany.

“Samozrejme, že neoveril,” povedal mi môj kolega. “Keby som to urobil, Henry by s nami už viac nerokoval.”

Prosím, pochopte - nevymýšľam si.

Kissinger, ktorý sa verejne nevyjadril k mojim prácam o masakre v My Lai a jej utajovaní, ma zrazu pozval do Bieleho domu na súkromný rozhovor. Práve som sa vrátil z reportážnej cesty do Severného Vietnamu pre Times – bol som druhým hlavným americkým reportérom za posledných šesť rokov, ktorému Hanoj udelila víza – a mali sme o tom diskutovať. Písal som o pohľade Severného Vietnamu na tajné mierové rozhovory, ktoré Kissinger viedol s Vietnamcami v Paríži, ale o to nešlo. Chcel ma, ako som usúdil, pochváliť. Nebolo pochyb o tom, že ako totálne neriadená strela, ktorá sa náhle ocitla v Timesoch, som bol pre neho mimoriadne zaujímavý.

Pýtal sa ma na moje dojmy zo Severovietnamčanov, ako som ich videl počas ostro sledovanej trojtýždňovej návštevy Hanoja a iných miest na severe. Dostal som sa do oblastí, ktoré boli pod silným americkým bombardovaním, a bol som svedkom úžasnej schopnosti Severu opraviť zbombardované železničné trate v priebehu niekoľkých hodín po útoku. Dodatočné koľajnice a vybavenie potrebné na opravu boli ukryté každých niekoľko sto metrov pozdĺž trate z Hanoja do hlavného prístavu v Haiphongu.

Pýtal sa na morálku obyvateľov Hanoja. Povedal som mu, že som pri svojich mnohých nestrážených (tak som veril) prechádzkach mestom nevidel žiadne známky paniky, strachu alebo zúfalstva. V skutočnosti každé ráno skupina školákov na ceste na vyučovanie, ktorí ma videli, keď som prvýkrát prišiel, prechádzala v tú istú hodinu okolo môjho hotela v centre Hanoja – ja som si dal záležať na tom, aby som bol vtedy vonku – a veselo mi po anglicky povedali “Dobré ráno, pane!”. Vždy som si však uvedomoval, že som na nepriateľskom území.

Školáci a iné anekdoty podnietili Kissingera, aby si zavolał prominentného bývalého veľvyslanca, ktorý bol jeho starším pobočníkom pre záležitosti súvisiace s vojnou, a predtým mnou mu so zjavným posmešným hnevom povedal: “Tento chlapík mi dáva viac informácií o morálke na severe, ako mám od CIA.” Pamätám si, ako som si pomyslel: “Je to tak? To je všetko, čo má? Naozaj si ten chlap myslí, že si ma takýmto očividným lichotením získa?”

V nasledujúcich rokoch Kissinger naďalej prijímal moje telefonáty s podmienkou, že všetky naše rozhovory musia byť, ako raz povedal, “mimo záznam”. Nesmel som ho citovať menom a po rokoch som sa dozvedel, že som bol jediný, kto v našich telefonátoch hral podľa pravidiel. Akademik, ktorý robil výskum o Kissingerovi, mi povedal, že moje údajne súkromné rozhovory s ním boli v priebehu niekoľkých hodín prepísané – kópie získal prostredníctvom zákona o slobodnom prístupe k informáciám – a sprístupnené Kissingerovi alebo jeho dlhoročnému pobočníkovi, armádnemu generálovi Alexandrovi Haigovi.

Rosenthal ma napriek mojim ostrým námietkam stiahol z vietnamskej redakcie koncom roka 1972, keď vypukol škandál Watergate a Times boli zničené reportážami Boba Woodwarda a Carla Bernsteina z Washington Post. Opäť som sa ocitol v situácii, keď som písal o Kissingerovi, ktorého ochota urobiť čokoľvek, aby si udržal Nixonovu priazeň, nepoznala hraníc.

Na jar 1973 ma vysokopostavený úradník FBI, ktorý bol čoskoro na dôchodku a ktorý zjavne zdieľal moju očividnú nechuť ku Kissingerovi, pozval na obed do podniku neďaleko sídla FBI, čo bolo miesto, kde sa stretávali vysokí predstavitelia úradu. Bolo to naozaj prekvapujúce pozvanie, ale v tých dňoch, keď sa Nixonova administratíva rozpadala, bolo mnoho takýchto momentov. A tak som išiel. Príjemne sme sa porozprávali o vrtochoch Washingtonu, a keď sa obed skončil, požiadal ma, aby som sa pred odchodom z reštaurácie na chvíľu zastavil: Na jeho stoličke som našiel balíček.

Obsahoval šesťnásť prísne tajných povolení FBI na odpočúvanie, všetky okrem dvoch podpísal Kissinger. Tieto odpočúvania sa týkali niekoľkých reportérov, asi desiatich členov Kissingerovho vlastného národného bezpečnostného štábu a vysokých asistentov ministra zahraničných vecí a ministra obrany. V dokumentoch sa uvádzalo, že odpočúvanie sa má inštalovať na domáce telefóny

cieľov, a boli v nich uvedené mená technikov FBI, ktorí mali odpočúvanie inštalovať.

Trvalo mi deň alebo dva, kým som vypátral niekoľko inštalatérov, ktorí potvrdili, že dokumenty sú skutočné. Vedel som, že to musím urobiť skôr, ako poviem vedúcim redaktorom v Times, čo mám. Keď bol Nixon na výslni, Kissinger bol človekom, ktorý sa zaoberal všetkými zahraničnopolitickými otázkami vrátane krízy, ktorá vtedy vznikala na Blízkom východe.

Najprv som zavolať Kissingerovi. Jeho okamžitou reakciou bolo úplné odmietnutie a hnev z toho, že ho obvinili z takejto policajno-štátnej taktiky. Potom prišiel nie neočakávaný druhý telefonát, v ktorom sa hovorilo, že už má dosť toho, ako ho tlač neustále očierňuje, a že sa chystá odstúpiť. O pol hodiny neskôr sa James Reston, všetkým známy ako Scotty, skvelý publicista Times, ktorý mal ku Kissingerovi blízko, hoci si bol vedomý jeho nedostatkov, priplietol k môjmu stolu v topánkach pripomínajúcich papuče, ktoré občas nosil v kancelárii, a spýtal sa, či si uvedomujem, že to Henry s rezignáciou myslí vážne.

Scottyho nebolo možné nemať rád, ale očividne si nebol istý, či môj typ reportáží patrí do Times. Keďže som Žid, predminulú zimu som sa dobrovoľne prihlásil, že na Štedrý deň budem vo washingtonskej redakcii pracovať na dvojtitú zmenu, čo zvyčajne znamenalo, že som musel napísať iba správu o počasí alebo niečo rovnako triviálne. Len ja, dobrá kniha a teletypista od rána do neskorej noci. V jednej chvíli do kancelárie vtrhol Scotty, oblečený v čiernej kravate, s manželkou a významným washingtonským diplomatom a jeho manželkou v závese. Odhadujem, že obchody s alkoholom v meste boli zatvorené a Scotty, ktorý bol očividne trochu podnapitý, si tam prišiel po jednu či dve fľaše do kancelárie. Reston mi venoval veľmi chladný pohľad a povedal – ešte stále sa pri spomienke na to smejem – “Hej, Hersh, nechystáš sa získať ten exkluzívny rozhovor s Ježišom do druhého vydania?”

Museli by ste tam byť, aby ste ten príbeh naozaj ocenili, ale Scotty bol vážna záležitosť. Bol tam, kde bol – ako najuznávanejší stĺpčekár Times -, pretože prezidenti a ich prisluhovači vedeli, že sa naňho môžu spoľahnúť, keď bude v kríze tlmočiť ich názor. A ja som písal príbehy, najmä o Kissingerovom možnom prepojení na Nixonove priestupky, ktoré podľa Scottyho noviny nemuseli uverejniť.

Zamrmlal som niečo Scottymu o tom, že to, či Kissinger skončil, nie je moja vec, a pokračoval som v podávaní správy do New Yorku. Uzavierka na titulnej strane bola okolo siedmej večer a v tom čase mi zatelefonoval Al Haig. “Seymour,” povedal, čím upútal moju pozornosť – tí, čo ma poznali, vrátane Ala, ma volali Sy – a povedal nasledujúce slová, na ktoré nikdy nezabudnem: “Veríte, že Henry Kissinger, židovský utečenec z Nemecka, ktorý stratil trinásť členov svojej rodiny v boji s nacistami, by mohol používať taktiku policajného štátu, ako je odpočúvanie vlastných asistentov? Ak máte nejaké pochybnosti, dlhujete to sebe, svojmu presvedčeniu a svojmu národu, aby ste nám dali jeden deň na to, aby ste dokázali, že vaša verzia je mylná.”

Samozrejme, chápal som, že Kissinger prosil Haiga, aby skúsil tento trik a on to urobil. Príbeh však vyšiel na titulnej strane na druhý deň ráno a Kissinger prežil, čím som si bol istý. Museli by ho chytiť s nožom v ruke, z ktorého kvapká krv, a s telom, ktoré sa stále ešte zvijalo, aby niekedy niesol následky za svoje činy.

Ale ublížil kariére niektorých z tých, ktorí preňho robili špinavú prácu vo vnútri byrokracie, ako som sa dozvedel niekoľko mesiacov po nástupe do Times. Bol to škandál týkajúci sa štvorhviezdičkového generála letectva Johna Lavella, ktorého verejne vyhodili a degradovali po tom, ako priznal, že tajne povolil svojim posádkam letectva v Thajsku vykonávať bombardovacie misie na nepovolené ciele v Severnom Vietname. Lavellova hanba sa dostala na verejnosť, čo bolo nezvyčajné, a on sa náhle vyparil.

Na začiatku prebiehajúcej Lavelleovej záhady mi zavolať Otis Pike, newyorský demokrat z výboru pre ozbrojené sily Snemovne reprezentantov. Pike bol počas druhej svetovej vojny pilotom bombardéra námornej pechoty v Tichomorí a naliehal na mňa, aby som sa do tohto príbehu pustil. Povedal mi, že nemôže povedať všetko, čo vie, ale že musím nájsť Lavella a prinútiť ho hovoriť.

Počas rokov pokrývania Pentagonu pre Associated Press v polovici 60. rokov som sa naučil, akú hodnotu majú telefónne zoznamy Pentagonu. Vedel som tiež, že Lavelle, ktorý bol do Pentagonu pridelený pred rokmi ako dvoj- alebo trojhviezdičkový generál, mal nepochybne prideleného jedného alebo dvoch veľmi šikovných kapitánov letectva ako svojich osobných pomocníkov. Bolo pravdepodobné, že jeden z jeho špičkových pobočníkov sa vrátil do Pentagonu ako major alebo podplukovník.

Našiel som jedného, ktorý žil na predmestí. V ten večer som mu zavolať domov a nezabudol som mu povedať, kto som a čo chcem: zistiť, kde Lavelle býva a čo sa to, do čerta, deje. Poskytol mi informácie, ktoré som potreboval. Na druhý deň som Lavella vypátral, hral golf so svojimi dvoma synmi na ihrisku vo vidieckom Marylande. Vždy som miloval golf a odbil som s ním a chlapcami niekoľko úderov palicou – reportéri urobia čokoľvek, aby niekoho prehovorili. Lavelle, ktorý o mne nevedel nič okrem toho, že som vedel trafiť pätku železnou golfovou palicou, povedal svojim chlapcom, aby počkali v aute, a odprevadil ma k baru v klubovni.

Bolo tam veľmi teplo, pamätám si, a obaja sme si dali vychladenú fľašu Miller High Life. Napil som sa a požiadal som Lavella, aby mi povedal, čo sa, dočerta, stalo. Bol v pohode, ako bývajú stíhací piloti, a povedal mi, že asi pol roka naozaj povoľoval bombardovacie nálety vo vnútri Severu, ktoré boli zakázané. Chránil svojich zástupcov, nepovedal im, že na to nemá konkrétne povolenie z Washingtonu.

Dobre si pamätám ďalšiu výmenu názorov. Povedal som: “No tak, generál, keby ste urobili to, čo ste povedali, obaja vieme, že by ste boli postavený pred vojenský súd.”

Lavelle sa na mňa chladne pozrel a povedal: “Povedzte mi, kedy naposledy bol štvorhviezdičkový generál alebo admirál letectva postavený pred vojenský súd?”

Nevedel som odpovedať.

Vtedy mi to docvaklo. Cítil som – jednoducho som to vedel -, že dostal zákulisné príkazy na vykonanie nezákonného bombardovania a že tieto príkazy museli prísť od Kissingera a Nixona. Povedal som mu to a on na to nič nepovedal.

Povedal som generálovi, že budem hlásiť jeho vysvetlenie, ale naznačím mu, že to vzal na seba kvôli Bielemu domu, pretože prezident a jeho poradca pre národnú bezpečnosť chceli rozšíriť vojnu proti Severu bez toho, aby to urobili oficiálne.

A tak som aj urobil. O Lavelleho prípade som v Times písal ešte niekoľko týždňov. Nakoniec sa konali vypočutia, ktoré zorganizoval senátor John Stennis, konzervatívny demokrat z Mississippi, ktorý bol predsedom senátneho výboru pre ozbrojené služby. Stennis bol jastrab v otázke vojny vo Vietname a fanatik, keď išlo o Afroameričanov, ale tušil, že za Lavellovou hanbou stojí Kissinger, a bol za to, aby som urobil, čo môžem. Rozprávali sme sa spolu – mohol som sa s ním spojiť, kedykoľvek som chcel, cez súkromnú telefónnu linku v jeho kancelárii – až kým Nixon neodišiel z úradu. Boli sme taký zvláštny pár.

O Lavelleovi som napísal sériu článkov, ktoré boli plné narážok na to, že generál urobil to, čo urobil pre Kissingera a Nixona, ale generál sa rozhodol dodržať svoj záväzok voči mužom v Bielom dome. O desať rokov neskôr, keď sa nahrávky Nixona a Kissingera z Bieleho domu dostali na verejnosť –

Lavelle zomrel v roku 1979 – sa medzi Nixonom a Kissingerom uskutočnilo niekoľko rozhovorov o Lavelleho ťažkej situácii, keď sa v Times uverejňovali moje prvé články o ňom.

Nixonovi slúži ku cti, že sa cítil vinný za to, že generála zrazil na koľajnici, ako som poznamenal v memoároch, ktoré som napísal pred niekoľkými rokmi. “Nechcem, aby z neho urobili obeťného baránka,” povedal Kissingerovi. O niekoľko dní neskôr, keď sa v novinách objavili správy o možných senátnych vypočutiach v súvislosti s Lavellovým odvolaním, Nixon opäť povedal Kissingerovi: “Jednoducho sa necítim dobre, že ho do tejto veci tlačíme a on si potom odnesie zlú reputáciu.” Kissinger ho vyzval, aby sa do toho nemiešal. Nixon s tým súhlasil, ale opäť povedal takmer prostoreko: “Nechcem ublížiť nevinnému človeku.”

Prezident akoby veril, alebo sa rozhodol veriť, že nemá moc zasiahnuť. V tej chvíli bol v Kissingerových rukách.

AUTOR: Seymour Hersh:

ZPRACOVAL: KSB Správy

[ZDROJ](#)